

ПОНЯТТЯ МЕДІАКОНТЕНТУ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Альона БАРАННИК,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник: Людмила ПРОЦАЙ,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка*

У статті визначено поняття «медіаконтент», охарактеризовано наукові підходи до його тлумачення. Проаналізовано думки сучасних педагогів щодо використання медіаконтенту у навчально-виховному процесі початкової школи. Виокремлено психолого-педагогічну характеристику дітей молодшого шкільного віку. Автор доводить використання засобів медіа-освіти у освітньому процесі, його роль у поліпшенні результатів навчальної діяльності. Стаття присвячена можливостям використання медіаконтенту у молодшій школі, визначення медіа-контенту автором наводиться як важлива та невід'ємна частина розвитку сучасного суспільства.

Ключові слова: медіаконтент, медіаосвіта, освітнє середовище, навчальний процес, вчитель, інформаційні джерела, компетентності.

The article defines the concept of «media content», characterizes scientific approaches to its interpretation. The opinions of modern teachers regarding the use of media content in the educational process of primary school were analyzed. The psychological and pedagogical characteristics of children of primary school age are singled out. The author proves the use of media education in the educational process, its role in improving the results of educational activities. The article is devoted to the possibilities of using media content in junior high school, the author defines media content as an important and integral part of the development of modern society.

The article summarizes that media education is aimed at studying the mass-communicative and informational nature of mass media (press, television, radio, cinema, video, etc.) and the principles of their use for actual mastery of the basics of knowledge. By studying the means of media content, students will learn to use digital technologies to search for the necessary historical and social information, its accumulation, verification and ordering; create verbal and visual (graphs, diagrams, films) texts, multimedia presentations and distribute them; detect manipulation of information of social and historical content during the analysis of electronic media messages; identify sources and authors of information, make correct references. It is modern media content that can be an effective tool for developing students' information and digital competence in lessons. Thus, the author concludes that media content, in a broad sense, is a set of various information aimed at the target audience and transmitted through radio, television, press, cinema, video, photography, the Internet, etc. Today, it is the media content that forms the picture of the world of the child and the teacher.

Keywords: media content, media education, educational environment, educational process, teacher, information sources, competences.

THE CONCEPT OF MEDIA CONTENT IN THE MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Aliona BARANNYK

Сучасний заклад освіти має відповідати усім викликам сьогодення, аби забезпечити суб'єктів необхідною інформацією, знаннями, вміннями та навичками. Проте сьогодні шкільний заклад – це не єдине інформаційне джерело, а вчитель – не завжди беззаперечний авторитет у питаннях достовірності інформації чи у пошуку істини. Сучасний вчитель – це тьютор, людина, яка має навчити вчитися, фільтрувати інформаційну масу у буденному житті, адже у вік постіндустріального суспільства надзвичайно важливо вміти аналізувати інформаційні джерела, влучно використовувати медіаконтент під час навчання. Особливо актуальним є питання використання медіаконтенту у початковій школі, адже у період адаптації до школи загалом дитині варто навчитися користуватися сучасними гаджетами, які з розважальних функцій мають трансформуватися у навчальні.

У 2000-х роках серед науковців-освітян помітно зростає інтерес до понять «медіаосвіта» та «медіаконтент». Питанню медіаграмотності, медіаосвіти приділяли увагу П. Коваленко, Л. Гуменюк, В. Потапова, О. Волощенко. Проблемою впровадження медіаконтенту у навчальний процес займалися такі вчені, як Маршалл Маклюен (Канада), Роберт К'юбі (США), Катлін Тайнер (США), Сесілія фон Файлітзен (Швеція). В Україні це питання висвітлено в роботах таких учених, як В. Іванов, О. Волощенко, Л. Найдьонова, О. Баришполець, Г. Онкович, А. Литвин, Г. Почепцов. Проте, вважаємо недостатньою кількість публікацій, присвячених сутності поняття «медіаконтент» та його впровадження у навчальний процес сучасного освітнього закладу.

Мета статті – проаналізувати сутність поняття «медіаконтент» у сучасному освітньому середовищі.

Відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти основне завдання навчання української мови та літератури полягає в формуванні в школярів компетентностей комунікативно доцільно й виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях і сферах спілкування. За Концепцією нової української школи однією з 10 компетентностей є інформаційно-цифрова, яка передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні [6, с. 210].

Однією з центральних проблем сьогодення є нетривка зосередженість учнів, кліпове мислення, телефонозалежність. Дитяча свідомість перенасичена інформацією, яку вони дуже часто не вміють сприймати, аналізувати, оброблювати. Сьогодні учні ніби опиняються в інформаційному лабіринті, з якого вчитель має змогу допомогти вийти, при цьому втративши невелику кількість часу, емоційної рівноваги, допомогти залишитись особистістю. Учителю потрібно виконувати роль «поводиря» в цьому засміченому інформацією світі. Особливу увагу потрібно звернути на те, що вчитель не єдине джерело інформації для учнів, а інколи, на жаль, ще й не авторитетне. Перше, що повинен зробити вчитель, – створити атмосферу співробітництва, партнерства, взаємодопомоги, яка сприятиме розвитку всіх 10 компетентностей сучасного учня. Тому актуальним є впровадження медіаосвіти під час уроків, особливо української мови, де важливим є вміння

працювати з інформацією. Беззаперечно, кожен урок, кожна тема, кожний етап вимагають різних педагогічних прийомів, адаптованих до конкретних ситуацій [6, с. 230].

Отже, можемо говорити про такі аспекти інформаційного суспільства, як масова комунікація, масова культура, орієнтація на масового споживача. Постає питання про те, яким є місце загальноосвітньої школи в цьому просторі. Потужною відповіддю на таке питання може стати медіаосвіта. Медіаосвіта як напрям педагогічної думки сформувався ще в другій половині ХХ ст. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні наводить наступне визначення: медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Таким чином, медіаосвіта спрямована на вивчення масово-комунікативної й інформаційної природи засобів масової інформації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео тощо) та принципів їх використання для актуалізованого оволодіння основами знань. За Л. Задорожньою, основними завдання медіаосвіти є підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різноманітної інформації, а також до протидії впливові на психіку [3]. Нова редакція навчальної програми з історії для загальноосвітніх навчальних закладів акцентує увагу на необхідності розвивати ряд учнівських компетентностей, серед яких – інформаційно-цифрова. Інформаційно-цифрова компетентність – уміння використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання [3]. І саме сучасний медіаконтент може бути ефективним інструментом розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів на уроках історії. Медіаконтент, в широкому розумінні, це сукупність різноманітної інформації, що спрямована на цільову аудиторію, і передається

через радіо, телебачення, пресу, кіно, відео, фотографію, Інтернет тощо. Сьогодні саме медіаконтент формує картину світу людини. Вчитель історії загальноосвітньої школи має можливість користуватися розробками уроків з елементами використання традиційного медіаконтенту, такого як радіовиступи (промови керівників держав, диктаторів, оголошення початку війни, заклики до вступу в армію тощо), агітаційні плакати (радянські та часів нацистської Німеччини), карикатури, фотографії, газети та журнали, документальні (як навчальні, так і розраховані на широкий загал) та художні фільми.

Ураховуючи бурхливий розвиток медіазасобів, у XXI столітті вчителі початкової школи мають володіти відповідними компетенціями щодо професійного використання онлайн-сервісів, електронних платформ у майбутній педагогічній діяльності. Це дозволить модернізувати, удосконалити процес навчання молодших школярів, враховуючи їх інтереси; сформувати у здобувачів освіти критичне мислення, завдяки якому учні покоління зможуть практично підходити до виконання завдання освітнього, наукового, дослідницького характеру. Таким чином, підготовка вчителя до навчального процесу має ґрунтуватися на систематичному використанні медіазасобів, зокрема, освітніх онлайн-інструментів, що сприятимуть розвитку емоційного (уміння мотивувати себе, знаходити нестандартні шляхи для самонавчання, утвердження себе в новому інформаційному просторі); аналітичного (розв'язання освітніх завдань через комплекс освітніх онлайн-ресурсів); творчого (створення нових ситуацій, визначення об'єктів для дослідження); практичного (уміння діяти й приймати виважені рішення виключно через комплекс медіазасобів) інтелекту, а також формуванню медіакомпетентності як важливої індивідуальної риси сучасного вчителя початкової школи [1, с. 89-90]. На нашу думку, цікавим та корисним для учителів початкової школи буде онлайн-сервіс «Kahoot», інтерфейс якого дозволяє створювати освітні ігри та використовувати їх з метою перевірки знань учнів. Беззаперечно, будь-яке навчальне заняття передбачає актуалізацію раніше вивчених знань здобувачів освіти, тому вчитель зможе створювати тематичні завдання та за короткий проміжок часу визначити рівень знань з теми. Не менш корисним у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи стане онлайн-сервіс «Bunsee», мета якого створення мультимедіа презентації з використанням вербального та невербального контексту; залучення учасників освітнього процесу

до спільної роботи над презентацією. Під час використання означеного сервісу в процесі професійної підготовки здобувачі освіти можуть одночасно й на відстані працювати над медіапродуктом, доповнюючи й корегуючи думки інших учасників [9, с. 110-112]. Така форма роботи дозволить сформувати у майбутніх учителів комунікативні навички, уміння працювати в команді, аналізувати медіаконтекст та нестандартно візуалізувати дані в різних формах (таблиці, графіки, діаграми, фотоколажі тощо). Крім того, спільна робота сприятиме досягненню єдиної освітньої мети. В умовах інформатизації та цифровізації освітнього процесу вчитель початкової школи постійно знаходиться на зв'язку, комунікує з колегами, батьками й учнями через мобільні додатки, поштові сервіси, соціальні мережі. Сервіс «Remind» дозволить учителю швидко обмінюватися інформацією, планувати зустрічі та налаштовувати нагадування для здійснення дзвінків, відеозустрічей або передачі повідомлень. Використовуючи зазначений онлайнсервіс під час професійної підготовки, майбутні вчителі зможуть консультиватися з освітніх питань з викладачами; учителями-практиками; однокласниками; коучами, модераторами семінарів, вебінарів, марафонів, конференцій з питань упровадження онлайн-сервісів у процес навчання молодших школярів; налагоджувати контакти з учителями інших міст та держав з метою вивчення досвіду щодо використання медіазасобів, онлайнсервісів під час педагогічної діяльності [4, с. 42]. Практичну освітню цінність має сервіс «Book Creator», контент якого дозволяє користувачам створювати авторські електронні книги, журнали, портфоліо з подальшим упровадженням їх у професійну та навчальну діяльність. Використовуючи даний сервіс, майбутні фахівці зможуть практикуватися у створенні власних посібників, методичних рекомендацій, зокрема, особливості проведення уроків у початковій школі з використанням медіазасобів [9, с. 50]. Такий практичний досвід роботи з сервісом сприятиме удосконаленню у здобувачів освіти умінь, навичок щодо роботи з семіотикою медіа, медіатекстами, пошуковими системами, що, своєю чергою, уможливить формування медіакомпетентності. Модернізація професійної підготовки учителів початкової школи, упровадження інноваційних технологій навчання, поширення медіазасобів зумовлює формування у здобувачів освіти знань щодо освітніх можливостей онлайн-сервісів, а також умінь, навичок щодо створення майбутніми вчителями авторських медіапродуктів [4, с. 41].

Проаналізувавши все вище зазначене, можемо підсумувати, що упровадження медіаконтенту є невід'ємною частиною сучасного навчального процесу. Зважаючи на ряд обставин, у яких відбувається навчання, молодшому школяреві просто необхідно вміти користуватися продуктами медіа, їх інтерпретувати та аналізувати. Перспектива впровадження медіаконтенту у заклади освіти різних рівнів впливає на процес підготовки учителів початкової школи, змінює формат викладання дисциплін професійно орієнтованого циклу, орієнтує здобувачів освіти нестандартно, інноваційно підходити до реалізації завдань освіти в умовах діджиталізації. Саме тому, систематична робота з медіаконтентом та комплексом відповідних навчальних онлайн-сервісів дозволять учителям опанувати на практичному та теоретичному рівнях засадами інформатизації. Зазначаємо, що реалізація завдань професійної підготовки з використанням онлайн-сервісів має свої переваги: по-перше, вчителі початкової школи визначають функціональні дидактичні можливості освітніх сервісів; по-друге, удосконалюються уміння, навички щодо створення авторських медіапродуктів, які увійдуть до навчально-методичної бази здобувачів освіти й стануть у нагоді для подальшої професійної діяльності; по-третє, формуються особистісні якості майбутніх фахівців, зокрема, критичне мислення, комунікативні навички, удосконалюється професійна позиція щодо впровадження медіазасобів у процес навчання молодших школярів. Своєю чергою, модернізація професійної підготовки учителів початкової школи, утвердження партисипативного стилю викладання, що передбачає систематичне використання медіазасобів, освітніх онлайн-сервісів дозволить сформувати сучасного, креативного, мобільного, а найголовніше, медіакомпетентного фахівця XXI століття, який зможе трансформувати освітню парадигму української держави.

Список використаних джерел:

1. Бешок Т. В. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України. Київ, 2014. 276 с.
2. Державний стандарт початкової освіти (від 21 лютого 2018 р. № 87). URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/>
3. Задорожня Л. (2013). Освіта впродовж життя. Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття: проблеми, досягнення і перспективи», С.4–6.

Взято з http://confhano.at.ua/news/zadorozhnja_1_osvita_vprodovzh_zhittja/2013-10-23-282.

4. Іванов В. Ф., Шкоба О. Я. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. *Інформаційне суспільство*. 2012. № 16. С. 41–52.
5. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаграмотність : Підручник для вчителів. К.: Центр вільної преси, Академія Української преси. 2017. С. 319.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. 2011. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>.
9. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2007. 335 с.
10. Суховірський О. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2005. 303 с.